

Spis rzeczy

Przedmowa do drugiego wydania (Marian Jakóbiec) . . .	17
Wstęp (Marian Jakóbiec)	19
Część pierwsza	
PIŚMIENNICTWO STARORUSKIE	
Rozdział pierwszy. Piśmiennictwo państwa kijowskiego (ko- niec X — początek XIII w.) (Wiktor Jakubowski) .	37
1. Uwagi wstępne	37
Tło historyczne 37. — Kultura Rusi Kijowskiej 38. — Rozwój sztuki 39	
2. Początki piśmiennictwa	39
Język starocerkiewnosłowiański 39. — Rola klasztorów 40. — Cechy piśmiennictwa Rusi Kijowskiej 41	
3. Literatura przekładowa	41
<i>Ewangeliarz Ostromira</i> 44. — <i>Apostoł</i> 44. — <i>Psalterze</i> 44. — Literatura hagiograficzna 45. — <i>Pateryki</i> 46. — <i>Apokryfy</i> 46. — Literatura patrystyczna 47. — Literatura gnomiczna 49. — „Izborniki” 49. — Kroniki bizantyńskie 49. — Średniowieczne opowieści i romanse 50	
4. Piśmiennictwo oryginalne. Kaznodziejstwo. Żywoty świętych. Opisy podróży	51
<i>Hilarion</i> 52. — <i>Kliment Smolatycz</i> 53. — <i>Cyryl Turowski</i> 53. — Żywoty świętych ruskich 54. — <i>Żywot Borysa i Gleba</i> 55. — Opisy podróży 55. — <i>Wędrowka Daniela</i> 55	
5. Latopisy	56
<i>Powieść minionych lat</i> 58. — Historia powstania 58. — Wątki treściowe 59. — Rozmaitość stylu 60. — Wpływ na późniejszy rozwój świadomości narodowej 61. — Miejsce w historii polsko-ruskich związków	

literackich 61. — *Pouczenie Włodzimierza Monomacha* 62. — Schyłek państwa kijowskiego 64

6. *Słowo o wyprawie Igora* (Wiktor Jakubowski i Ryszard Łużny) 65
 Zagadkowość zabytku 65. — Dzieje odkrycia 65. — Fabuła historyczna 66. — Problem autorstwa 67. — Rodzaj literacki 67. — Uogólnienie losów całego kraju 68. — Gatunkowy synkretyzm 69. — Odmienność poszczególnych części 69. — Powinowactwa literackie 70. — Ślady wierzeń pogańskich 71. — Związek z tradycją poezji ludowej 71. — Kampania przeciw autentyczności *Słowa* 72. — Dzieje recepcji w Polsce 74
7. Zabytki powstałe u schyłku okresu kijowskiego. Ślady oddziaływania kultury ruskiej doby kijowskiej w Polsce . . . 75
Pateryk kijowsko-pieczerski 75. — *Prośba Daniela Więźnia* 77. — Ślady kultury rusko-kijowskiej w Polsce 80

Rozdział drugi. Piśmiennictwo okresu rozdrobnienia feudalnego i niewoli tatarskiej (XIII—XIV w.) (Wiktor Jakubowski) 81

1. Charakterystyka epoki. Kronikarstwo 81
 Najazd Mongołów na Ruś 81. — Powstawanie piśmiennictw regionalnych 81. — *Latopis halicko-wołyński* 82. — Latopisarstwo włodzimiersko-suzdalskie 83. — Kronikarstwo Wielkiego Nowogrodu 83
2. Opowieści o najeździe tatarskim 84
 Opowieści o bitwie nad Kalką 84. — *Opowieść o zburzeniu Riazania przez Batu-chana* 85. — Homilie Serapiona Włodzimierskiego 86. — *Słowo o ruinie ziemi ruskiej* 87
3. Inne zabytki 88
Zywot Aleksandra Newskiego 88. — Piśmiennictwo twerskie 89. — Początki piśmiennictwa moskiewskiego 90

Rozdział trzeci. Piśmiennictwo regionalne okresu powstania państwa moskiewskiego (1380—1500) (Wiktor Jakubowski) 92

1. Uwagi wstępne 92
 Regionalizm piśmiennictwa 92. — „Drugi wpływ południowosłowiański” 93
2. Cykl opowieści o bitwie na Kulikowym Polu. Literatura historyczna 95
Zadońszczyzna 95. — Kronikarstwo 96. — Chronografy 97. — *Opowieść o zdobyciu Carogrodu* 97. — Legendy o insygniach władzy monarszej 98. — *Opowieść o książętach włodzimierskich* 99. — Teoria trzech Rzymów 99

3. Literatura podróżnicza	
Gatunek literacki „choźdienija” 100. — <i>Wędrowka za trzy morza</i> Atanazego Nikitina 102	
4. Zabytki o charakterze regionalno-separatystycznym	104
Piśmiennictwo Wielkiego Nowogrodu 104. — Judaizanci 105. — Piśmiennictwo Tweru 108. — Piśmiennictwo ziemi muromskiej. <i>Opowieść o Piotrze i Fiewronii</i> 108. — <i>Opowieść o Merkury Smoleńskim</i> 109. — Stosunki kulturalne między Rusią a Polską 109	
Rozdział czwarty. Piśmiennictwo zjednoczonego państwa moskiewskiego (1500—1613) (Wiktor Jakubowski)	110
1. Uwagi wstępne. Spory religijne oraz konflikty ideologiczne na początku stulecia	110
Powstanie państwa moskiewskiego 110. — Początki związków z Zachodem 111. — Wprowadzenie drukarstwa 111. — Charakter piśmiennictwa 114. — Walki religijne 115. — Nił Sorski 117. — Wassian Kossoj 117. — Osiflanie 118. — Ślady humanizmu 118. — Maksym Grek 118	
2. Zabytki piśmiennictwa o charakterze kompilacji	120
<i>Wielkie Czetji-Mineje</i> 120. — <i>Księga stopni</i> 121. — <i>Zwód iluminowany</i> 122. — <i>Domostroj</i> 123	
3. Piśmiennictwo publicystyczne i historyczne	124
Iwan Pieriesiewetow 124. — Wymiana listów między Andrzejem Kurbskim i Iwanem Groźnym 127. — Utwory historyczne. <i>Historia o carstwie kazańskim</i> 129. — Publicystyka okresu wojny domowej i polskiej interwencji 130. — <i>Opowieść 1606 roku</i> 132. — <i>Nowa opowieść o przestawnym carstwie rosyjskim</i> 133. — Inne utwory okresu „smuty” 133. — Odrębność charakteru piśmiennictwa Rusi Moskiewskiej 133. — Związki umysłowe z Polską 135	
Rozdział piąty. Piśmiennictwo XVII wieku (1613—1690)	136
1. Charakterystyka epoki. Związki kulturalne z Europą zachodnią. Rola tradycji polskich (Ryszard Łużny)	136
Walka między staroruską tradycją kulturalną i nowymi prądami 136. — Zwrot Rusi Moskiewskiej ku Zachodowi 137. — Polska głównym promotorem oddziaływania Europy na Ruś 138. — Pomost ukraiński 138. — Rola języka polskiego 138. — Epifaniusz Sławinecki 139. — Rola Symeona Połockiego w propagowaniu łaćńsko-polskiej tradycji na Rusi 139. — Wychowankowie Akademii Kijowskiej 141. — Twórczość w języku polskim 142. — Tłumaczenia z literatury polskiej 143	
2. Rozwój prozy artystycznej (Wiktor Jakubowski i Ryszard Łużny)	144
<i>Dziwna opowieść</i> 145. — <i>Opowieść o Azowie</i> 146. — <i>Opowieść o Uruśaniu Łazarewiczu</i> 147. — Plebejski nurt piśmiennictwa 147. — Satyra	

- plebejska 148. — *Opowieść o sędzie Szemiaki* 148. — *Opowieść o pijaku* 150. — *Suplika kalazińska* 150. — *Nabożeństwo do szynku* 151. — *Opowieść o synu chłopskim* 151. — *Proza obyczajowa* 151. — *Opowieść o Niedoli-Złym Losie* 152. — *Opowieść o Frole Skobiejewie* 155
3. Piśmiennictwo staroobrzędowców (Wiktor Jakubowski) 156
Geneza 156. — *Protopop Awwakum* 157. — *Życie* 158. — *Działalność piśmiennicza* 159. — *Żywot* 160. — *Znaczenie protopopa Awwakuma* 161
4. Literatura przekładowa (Wiktor Jakubowski) 162
Sredniowieczny romans rycerski 162. — *Historia o siedmiu mędrcach* 163. — *Inne przekłady* 163. — *Facecje polskie* 165. — *Wielkie zwierciadło* 166
5. Poezja sylabiczna (Wiktor Jakubowski) 168
Symeon Połocki 169. — *Ogród wielu kwiatów i Rymologion* 169. — *Utwory dramatyczne* 171
6. Początki teatru (Wiktor Jakubowski) 171
Gottfried Gregorii 172
7. Charakter piśmiennictwa XVII wieku. Problem baroku w literaturze rosyjskiej (Ryszard Łużny) 172
Rodowód 172. — *Cechy* 174. — *Znaczenie i rola baroku na Rusi* 176
8. Epoka staroruska i jej miejsce w dziejach literatury rosyjskiej (Ryszard Łużny) 178
Różnorodność tendencji rozwojowych piśmiennictwa staroruskiego 178. — *Trzy etapy* 179. — *Piętno odrębności* 179. — *Związek z epokami późniejszymi* 179

Część druga

LITERATURA ROSYJSKA XVIII WIEKU

- Rozdział pierwszy. Początki nowoczesnej literatury rosyjskiej (1690—1730) 183
1. Tło historyczne (Wiktor Jakubowski) 183
Reformy Piotra I 183. — *Charakter piśmiennictwa* 185. — *Wprowadzenie grażdanki* 185. — *Podręczniki* 185
2. Związki literackie rosyjsko-polskie na początku XVIII w. (Ryszard Łużny) 187
Znajomość języka polskiego 187. — *Polska orientacja kulturalna na początku epoki* 187. — *Przekłady z łacińskiego i polskiego* 188. — *Przewaga wpływów zachodnich* 189
3. Powieść, utwory poetyckie, dramat (Wiktor Jakubowski) 190
Początek nowoczesnej rosyjskiej prozy powieściowej 190. — *Historia*

o marynarzu rosyjskim Wasylu Koriotskim 190. — *Romans wierszem* 191. — *Wierszopisarstwo* 192. — *Liryka świecka* 192. — „*Kanty*” 192. — *Początki poezji miłosnej* 194. — *Teofan Prokopowicz* 194. — *Życie* 194. — *Kazania i mowy* 195. — *Włodzimierz* 196

Rozdział drugi. Literatura lat 1730—1760 198

1. Uwagi ogólne. Klasycyzm (Wiktor Jakubowski) 198
Życie kulturalne 198. — *Łądowy Korpus Szlachecki* 199. — *Klasycyzm* 200
2. Antioch Kantemir (Wiktor Jakubowski) 201
Biografia 205. — *Satyra klasycystyczna Kantemira* 202. — *Związek z literaturą francuską* 203. — *Konkretność obrazowania* 204. — *Nowatorstwo językowe* 205. — *Wersyfikacja* 205. — *Petrida* 206
3. Wasyl Triediakowski (Wiktor Jakubowski) 206
Droga życiowa 206. — *Podróż na Wyspę Miłości* 208. — *Reforma wersyfikacji* 208. — *Twórczość poetycka* 209. — *Telemachida* 210
4. Michał Łomonosow (Wiktor Jakubowski) 213
Biografia 213. — *Reforma systemu wersyfikacyjnego* 215. — *Normalizacja języka literackiego* 215. — *Teoria trzech stylów* 216. — *Gramatyka rosyjska* 217. — *Ody* 217. — *Tragedia Tamira i Selim* 219. — *List o pożytku szkła* 219. — *Znaczenie Łomonosowa w literaturze rosyjskiej* 219
5. Aleksander Sumarokow (Tadeusz Kołakowski) 221
Życie 221. — *Dorobek pisarski* 223. — *Ody* 223. — *Poetyka Sumarokowa* 224. — *Dramaturgia* 225. — *Tragedia Dymitr Samozwaniec* 225. — *Komedie* 227. — *Utwory liryczne* 228. — *Elegie* 228. — *Poezja satyryczna* 229. — *Satyra O szlachectwie* 231. — *Bajki* 231

Rozdział trzeci. Literatura lat 1760—1800 233

1. Uwagi wstępne (Wiktor Jakubowski) 233
Tło historyczne 233. — *Oświecony absolutyzm* 236. — *Nauka i filozofia* 236. — *Życie literackie* 238
2. Początki i rozwój rosyjskiego Oświecenia (Ryszard Łużny) 239
Ruch ideowy w czasach katarzyńskich 240. — *Myśl filozoficzna* 240. — *Próby reform ustrojowych* 240. — *Działalność naukowa Kozielskiego, Diesnickiego, Aniczkowa, Gamalei* 241. — *Wpływ na społeczeństwo* 243
3. Czasopiśmiennictwo satyryczne. Mikołaj Nowikow (Ryszard Łużny) 244
Związek z ideologią Oświecenia 244. — *Pierwowzory zachodnie* 246. — *Początki rosyjskiego czasopiśmiennictwa satyrycznego* 244. — „*Wsiakaja wsiaczina*” 247. — *Mikołaj Nowikow* 249. — „*Truteń*” 249. — „*Adskaja Poczta*” 253. — „*Smieś*” 258. — „*I to, i sio*” 254. — „*Żywopisiec*” 255. — „*Koszelok*” 258. — *Działalność wydawnicza Kry-*

- łowa 259. — „Pocztą Duchów” 259. — „Zritiel” 261. — Znaczenie czasopiśmiennictwa satyrycznego 262
4. Poezja ostatnich dziesięcioleci XVIII wieku (Wiktor Jakubowski) 264
 Wasyl Pietrow 264. — Michał Chieraskow 265. — *Rossjada* 267. — Wasyl Majkow 268. — Hippolit Bogdanowicz 270. — *Duszejka* 270. — Iwan Chemnicher 272
5. Dramaturgia rosyjska drugiej połowy XVIII wieku (Tadeusz Kołakowski) 273
 Tradycje Aleksandra Sumarokowa 273. — Twórczość dramatyczna Michała Chieraskowa 273. — Twórczość dramatyczna Wasyla Majkowa 273. — Jakub Kniażnin 274. — *Wadim Nowogrodzki* 275. — Mikołaj Nikolew 275. — Piotr Pławiliszczukow 276. — Komédie 276. — Dramaty Katarzyny II 277. — Komedia Iza-
 wa 278. — Włodzimierz Łukin 279. — Michał Wieriowkin 279. — Opera komiczna 280. — *Aniuta* Michała Popowa 281. — *Młynarz* Aleksandra Ablesimowa 282. — Życie teatralne 282. — Denis Fonwizin 283. — *Brygadier* 285. — *Synalek szlachecki* 285. — Dramaturgia Iwana Kryłowa 287. — Wasyl Kapnist 289. — Odgłosy osiemnastowiecznego dramatu rosyjskiego w Polsce 290
6. Gabriel Dierżawin (Wiktor Jakubowski) 291
 Życiorys 291. — Oda *Felica* 294. — Inne ody uroczyste 295. — Ody satyryczne 296. — Oda *Bóg* 297. — *Do Eugeniusza*. *Życie w Zwance* 298. — Poezja lekka 298. — Znaczenie Dierżawina w literaturze rosyjskiej 300
7. Sentymentalizm w Rosji i proza narracyjna końca XVIII w. (Wiktor Jakubowski) 300
 Sentymentalizm i preromantyzm 300. — Idea podstawowa sentymentalizmu 301. — Początki sentymentalizmu w Rosji 301. — Proza narracyjna 302. — Fiodor Emin 303. — Michał Czulkow 303. — *Nadobna kucharka* 304. — Powieść jarmarczna 305
8. Aleksander Radiszczew (Wiktor Jakubowski) 306
 Droga życia 306. Oda *Wolność* 308. — *Żywoć Fiodora Uszakowa* 308. — *Podróż z Petersburga do Moskwy* 309. — Sprawa chłopska 314. — Zagadnienie asbolutyizmu 315. — Styl i język 316
9. Mikołaj Karamzin (Wiktor Jakubowski) 317
 Życie 318. — *Listy podróżnika rosyjskiego* 318. — *Biedna Liza* 321. — Inne nowele 323. — Powieści historyczne 324. — Wiersze liryczne 324. — Reforma językowa 324. — *Historia państwa rosyjskiego* 325. — Sąd Lelewela i Mickiewicza o *Historii* 326
10. Iwan Dmitrijew (Wiktor Jakubowski) 326
 Życie 326. — Poezja sentymentalna 327. — Bajki 327

11. Uwagi końcowe. Stosunki literackie polsko-rosyjskie w ostatnich dziesięcioleciach XVIII wieku (Marian Jakóbiec) 328
 Znaczenie literatury rosyjskiej XVIII wieku 328. — Związki literackie polsko-rosyjskie 329. — Przekłady literatury rosyjskiej na język polski 330. — Zainteresowanie Rosjan literaturą polską 330

Część trzecia

LITERATURA ROSYJSKA PIERWSZEJ POŁOWY XIX WIEKU

- Rozdział pierwszy. Literatura lat 1801—1825 335
1. Główne zagadnienia epoki (Bohdan Galster) 335
 Tło historyczne 335. — Projekty reform ustrojowych 336. — Opozycja konserwatywna 336. — Aktywizacja życia społeczno-politycznego i kulturalnego 337. — Wolne Stowarzyszenie Miłośników Literatury, Nauk i Sztuk Pięknych 338. — Znaczenie Rewolucji Francuskiej i wojen napoleońskich dla Rosji 340. Proces kształtowania się nowoczesnego narodu rosyjskiego 341. — Kontakty z Europą zachodnią 341. — Triumf reakcji 342. — Ruch dekabrystowski 342.
 2. Charakter rozwoju literatury (Bohdan Galster) 344
 Intensyfikacja procesu historyczno-literackiego 344. — Przejściowy charakter epoki 344. — Różnorodność życia literackiego 345. — Związek z ideami wieku Oświecenia 345. — Styl Cesarstwa w architekturze 346. — Malarstwo — Muzyka — Salony 346. — Stowarzyszenia literackie 348. — Ruch wydawniczy 349. — Czasopisma i almanachy 349. — Krytyka 351. — Kwestia stylu i języka literatury 352. — Epigoni poezji sentymentalnej 353. — Proza sentymentalna 355. — Sentymentalizm w dramaturgii 356. — Opozycja antykaramzinowska 357. — Aleksander Szyszkow 357
 3. Walka o język i styl literatury (Bohdan Galster) 360
 Dyskusje filologiczne 360. — Biesiada Miłośników Słowa Rosyjskiego 360. — Kampania przeciw Biesiadzie 361. — Arzamas 362
 4. Iwan Kryłow (Bohdan Galster) 364
 Udział w życiu literackim po 1801 r. 365. — Związek z Biesiadą 366. — Archaizm estetyczny 367. — Twórczość bajkopisarska 368. — Związek z oświeconym racjonalizmem 368. Elementy ludowe bajek 372. — Artyzm 373. — Słowo poetyckie 374
 5. Rozwój powieści. Aleksander Izmałow i Wasyl Nariężny (Bohdan Galster) 376
 Aleksander Izmałow 376. — Powieść satyryczno-obyczajowa 376. Bajki 376. — Wasyl Nariężny 376. — *Rosyjski Gil Blas* 377. — *Czarny rok* 377. — *Bursak* 378. — Wpływ na Gogola 378
 6. Neoklasycyzm (Bohdan Galster) 379
 Tragedie Władysława Ozierowa 380. — Konstanty Batuszkow 381. — Życie 381. — Twórczość 383. — „Poezja lekka” 385. —

- Moje penaty* 386. — *Liryka miłosna* 387. — *Elegie* 388. — Nowa koncepcja człowieka 390. — Poetyckie cykle „antyczne” 391. — Utwory prozą 392. — Znaczenie Batuszkowa 393. — Mikołaj Gnieidicz 394. — Osjanizm 394. — Rola Homera w formowaniu programu literatury narodowej 395. — Tłumaczenie *Iliady* 396. — Wpływ na dekabrystów 396
7. Wasyl Żukowski (Bohdan Galster) 397
 Lata młodości 397. — Początki twórczości 397. — Elementy stylu klasycystycznego 398. — *Cmentarz wiejski* 398. — Drugi okres twórczości 401. — Przekłady i parafrazy 401. — Żukowski wobec wydarzeń 1812 r. 402. — Udział w Arzamasie 403. — *Für Wenige* 404. — Humanitaryzm Żukowskiego 405. — Koncepcja świata 405. — Psychologizm liryki 406. — Programowy subiektywizm 407. — Stanowisko literackie 407. — Twórczość balladowa 408. — Polemika wokół gatunku ballady 408. — *Olga* Pawła Katienina 411. — Spór o *Ludmiłę* Żukowskiego 414. — Reformator wiersza rosyjskiego 414
8. Ku romantyzmowi (Bohdan Galster) 415
 Nowe osiągnięcia i zdobycze poezji rosyjskiej 415. — Puszkina na czele ruchu literackiego 415
9. Literatura dekabrystowska (Bohdan Galster) 417
 Światopogląd dekabrystów 417. — Społeczne zadania literatury 418. — Rola poety 419. — Teorie estetyczne 420. — Historyzm 421. — Konrad Rylejew 423. — Poeta-obywatel 423. — Satyra polityczna 424. — *Dumy* 425. — Epika — *Wojnarowski* 425. — *Liryka* Rylejewa 426. — Aleksander Biestużew 427. — Nowela historyczna 428. — Biestużew jako krytyk 428. — Wilhelm Küchelbecker 430. — Aleksander Odojewski 431
10. Aleksander Gribojedow (Wiktor Jakubowski) 432
 Życie 432. — *Mądremu biada* 433
11. Aleksander Puszkina (Ryszard Łużny) 440
 Biografia 440. — Ewolucja ideowa i droga twórcza 443. — Okres dzieciństwa i pobyt w Liceum Carskosielskim 443. — Początki twórczości 444. — Okres petersburski (1817-1820) 445. — *Liryki* 446. — *Ruslan i Ludmiła* 447. — Lata zesłania: Kiszyniów i Odessa 447. — Poematy południowe 450. — Twórczość liryczna 455. — Lata zesłania: Michajłowskoje 456. — *Cyganie* 456. — *Borys Godunow* 457. — Wiersze o roli i trudzie pisarskim 459. — Lata 1826-1830 460. — Nowe liryki 463. — Przejście do prozy 465. — *Murzyn Piotra Wielkiego* 465. — *Połtawa* 465. — *Eugeniusz Oniegin* 466. — „Małe tragedie” 473. — *Opowieści Bietkina* 474. — Ostatnie lata życia i twórczości 476. — *Córka kapitana* 477. — *Jeździec miedziany* 478. — *Dubrowski* 480. — Wiersze ostatnich lat 482. — Miejsce Puszkina w dziejach literatury rosyjskiej 482
12. Inni poeci epoki (Bohdan Galster) 486
 Denis Dawydow 476. — Piotr Wiaziemski 487. — Wiersze wol-

nościowe 488. — Związki z literaturą polską 489. — Romantyzm Wiaziemskiego 489. — Iwan Kozłow 490	
13. Stosunki literackie polsko-rosyjskie w latach 1801—1825 (Marian Jakóbiec)	492
Tło historyczne 492. — Rola Piotra Wiaziemskiego 493. — Dekabryści i literatura polska 494. — Udział masonerii 495. — Rola prasy rosyjskiej w popularyzowaniu literatury polskiej 495. — Literatura rosyjska wśród Polaków 497. — W środowisku wileńskim 497. — Michał Grabowski 498. — W królestwie Polskim 499. — Benedykt Rakowiecki 500. — Samuel Bogumił Linde 501. — Zorian Dołęga Chodakowski 501. — Literatura rosyjska wśród Polaków pod zaborem austriackim 502. — Pierwsze przekłady <i>Słowa o wyprawie Igora</i> 503. — Stosunek do Mikołaja Karamzina i Gabriela Dierżawina 504. — Pierwsze odgłosy sławy Puszkina 506	
Rozdział drugi. Literatura lat 1826—1842	507
1. Romantyzm i ruch literacki (Bohdan Galster)	507
Romantyczny pogląd na świat 507. — Opozycja wobec klasycyzmu 507. — Bohater romantyczny 508. — Odkrycie narodu 509. — Idea wolności 510. — Początek i rozwój romantyzmu w Rosji 511. — Charakterystyka epoki 511. — Cenzura 512. — Życie kulturalne 514. — Malarstwo 514. — Muzyka 515. — Teatr 515. — Nauka 515. — Czasopiśmiennictwo 516. — „Moskowskij Tielegraf” 518. — Krytyka literacka 523. — Mikołaj Nadieżdin 524. — Salony literackie 526. — Kółka młodzieżowe 526. — Piotr Czadajew 528. — Ideologia oficjalna 530. — Powieści Tadeusza Bułharyna 531. — Michał Zagoskin 523. — Nestor Kukolnik 532	
2. Poezja. Kontynuatorzy i epigoni (Bohdan Galster)	533
Antoni Delwig 533. — Mikołaj Jazykow 536. — Aleksander Poleżajew 538. — Epigoni romantyzmu 541. — Andrzej Podoliński 541	
3. Rozwój noweli romantycznej (Bohdan Galster)	541
Nowelistyka Mikołaja Polewoja 541. — Mikołaj Pawłow 542. — Dalsza twórczość Aleksandra Biestużewa (Marlińskiego) 543	
4. Idealiści moskiewscy (Bohdan Galster)	545
„Moskowskij wiestnik” i „Jewropiejec” 545. — Koncepcja sztuki 547. — „Poezja myśli” 547. — Dymitr Wieniewitinow 548. — Poezje Aleksego Chomiakowa i Stefana Szewyriowa 548. — Liryka Włodzimierza Bieniediktowa 549. — Proza narracyjna 550. — Opowiadania Michała Pogodina 550	
5. Nowela filozoficzna i psychologiczna, powieść historyczna (Bohdan Galster)	551
Włodzimierz Odojewski 551. — <i>Pstrokate bajki</i> 552. — <i>Noce rosyjskie</i> 553. — Opowieści fantastyczno-filozoficzne 554. — Antoni Pogorielski 555. — Powieści historyczne Iwana Łażecznikowa 555. — Aleksander Weltman 556	

6. Eugeniusz Baratyński i Aleksy Kolcow (Bohdan Galster) 557
 Życie Eugeniusza Baratyńskiego 557. — Cechy liryki 559. — *Eda* 560. — Tragiczny pogląd na świat 561. — Droga życia Aleksego Kolcowa 562. — *Pieśni* 565
7. Michał Lermontow (Antoni Semczuk) 566
 Biografia 566. — Początki twórczości 571. — Znaczenie szkoły Karamzina-Żukowskiego 573. — Związki z folklorem 573. — Liryka osobista i miłosna 575. — Liryka społeczno-polityczna i filozoficzna 577. — Poematy 580. — Powieść poetycka 581. — *Demon* 582. — *Mcyri* 585. — Poematy żartobliwe 586. — *Pieśń o carze Iwanie Wasiljewiczu* 587. — Utwory dramatyczne 588. — *Hiszpanie* 588. — *Ludzie i namiętności* 589. — *Dziwny człowiek* 590. — *Maskarada* 590. — *Dwaj bracia* 594. — Proza 595. — *Wadim* 595. — *Księżna Ligowska* 596. — *Bohater naszych czasów* 596
8. Mikołaj Gogol (Bohdan Galster) 601
 Młodość pisarza 601. — Początki twórczości 602. — *Hans Küchelgarten* 602. — *Wieczory na futorze koło Dikańki* 604. — *Artyzm* 604. — *Mirgorod* 606. — *Taras Bulba* 608. — *Wij* 608. — Cykl petersburski 611. — *Arabeski* 611. — *Powóz* 612. — Gogolowskie widzenie Petersburga 613. — *Newski Prospekt* 614. — *Portret* jako manifest estetyczny Gogola 614. — *Nos* 615. — *Pamiętnik szaleńca* 616. — *Szynel* 617. — Komiczno-ironiczny styl narracji 617. — Komediopisarstwo 620. — *Ożenek* 620. — *Rewizor* 621. — Śmiech jako kategoria estetyczna 624. — Mistrzostwo dialogu 625. — *Martwe dusze* 626. — Oskarżenie szlachty rosyjskiej 629. — Wiara w lud i naród rosyjski 630. — *Gatunek literacki* 631. — Poetyka utworu 632. — *Wybrane fragmenty z korespondencji z przyjaciółmi* 633. — Drugi tom *Martwych dusz* 635
9. Stosunki literackie polsko-rosyjskie w latach 1826—1842 (Marian Jakóbiec) 636
 Mickiewicz w Rosji 636. — Puszkina i Mickiewicz 637. — Udział Mickiewicza w rosyjskim życiu literackim 638. — Recepcja dzieł Mickiewicza 640. — Puszkina w Polsce 640. — Stosunek Polaków do literatury rosyjskiej 640. — Żywotność idei słowiańskiej 641. — Literatura rosyjska wobec powstania listopadowego 641. — Dalsze losy wzajemnych stosunków Puszkina i Mickiewicza 642. — Lermontow i literatura polska 644. — Nauka polska w Rosji 645. — Postawy typowe Rosjan wobec polskiej kultury 645. — Stosunek polskiej opinii społecznej do literatury rosyjskiej po powstaniu 646. — Piotr Dubrowski 647. — Literatura rosyjska wśród Polaków pod zaborem austriackim 648. — W Poznaniu 649. — Na emigracji 649. — Joachim Lelewel 649.
- Rozdział trzeci. Literatura lat 1843—1855 651
1. Charakterystyka okresu (Antoni Semczuk) 651
 „Pauza twórcza” 651. — Opozycja antyromantyczna 652. — Zwrot do literatury francuskiej 652. — Ożywienie ruchu literackiego 653. — Ukształtowanie „szkoły naturalnej” 655. — Życie teatralne 655. —

Rozwój czasopiśmiennictwa 656. — „Otieczestwiennyje zapiski” — Okcydentaliści (zapadniki) 656. — „Sowriemiennik”. 656. — Kontrofensywa reakcji 657. — Sprawa pietraszewców 658. — Represje 658. — Słowianofile 658. — Inne czasopisma 661. — „Szkoła naturalna” 662. — Wpływ nauk przyrodniczych 663. — „Szkic fizjologiczny” 664. — Wpływ Gogola 664. — *Fizjologia Petersburga* 665. — Włodzimierz Dał 666. — *Zbiór petersburski* 667. — Koniec „szkoły naturalnej” 667. — Grafika i malarstwo epoki 668. — Sergiusz Aksakow 669. — *Kronika rodzinna* 671. — Dymitr Grigorowicz 672. — *Rybaczy* 673. — Rozwój poezji 673. — Poeci „antoligicy” 676. — Apollon Majkow 676. — Atanazy Fet 676. — Jakub Połonski 678. — „Szkoła Lermontowa” 678. — Poezja Apollona Grigoriewa 678. — Początki twórczości Mikołaja Ogariewa 680

2. Wissarion Bieliński i rosyjska krytyka literacka w latach 40-tych (Andrzej Walicki) 681

Dzieciństwo i młodość 682. — Dymitr Kalinin 683. — *Dumania literackie* 684. — Kółko Stankiewicza 684. — „Pojednanie z rzeczywistością” 685. — Na lewicy heglowskiej 686. — Wpływ Feuerbacha 687. — *List do Gogola* 688. — Poglądy krytyczno-literackie Bielińskiego 689. — Problem narodowości literatury 690. — Pogląd na poezję ludową 691. — Program literatury narodowej 693. — O literaturę ideową 693. — Triadyczna koncepcja rozwoju literatury rosyjskiej 694. — Bieliński jako teoretyk i propagator realizmu 697. — Teoria „szkoły naturalnej” 698. — Zasada historyzmu 700. — Bieliński o Puszkynie 700. — Walerian Majkow 703. — Koncepcja sztuki 704. — Psychologizm 705. — Orientacja na ekonomię polityczną 705. — Naród i lud 706.

3. Aleksander Hercen (Ryszard Łużny) 708

Biografia 708. — Działacz polityczny 710. — Filozof 711. — Wyjazd za granicę 712. — Współpraca z Polakami 714. — Ewolucja ideowa 714. — Początki twórczości 716. — *Kto winien?* 718. — *Doktor Krurow* 719. — *Sroka-żłodzięjka* 720. — *Rzeczy minione i rozmyślenia* 722. — Hercen i sprawa polska 726.

4. Fiodor Tiutczew (Florian Nieuważny) 728

Życiorys 728. — Dwoista osobowość poety 731. — Idea słowianofilska 732. — Stosunek do Polski 733. — Duchowa kolizja 734. — Twórczość liryczna 735. — Łączenie przeciwieństw 735. — Panteizm 735. — Chaos istnienia 736. — Problem ludzkiej osobowości 737. — Miłość 739. — Altruizm 740. — Paralelizm tematyczny 741. — Tiutczew jako pejzażysta 742. — Technika poetycka 742

5. Aleksander Ostrowski i dramaturgia rosyjska lat 1843—1855 (Tadeusz Kołakowski) 745

Biografia 745. — Początek działalności pisarskiej 748. — Debiut dramatyczny 749. — *Do wójta nie pójdziemy* 749. — *Biedna narzeczona* 751. — Wpływ ideologii słowianofilskiej 751. — *Do cudzych snów nie siadaj* 751. — *Bieda nie hańbi* 751. — Nowy okres twórczości 751. —

Zbliżenie do redakcji „Sowriemiennika” 752. — *Intratna posada* 752. — Tematyka urzędnicza 752. — *Trylogia o Balzaminowie* 753. — *Wodewil* 754. — *Burza* 754. — Dramaty historyczne 756. — *Minin Suchoręki* 756. — *Wojewoda albo sen o Woldze* 756. — *Dymitr Samozwaniec i Wasyl Szujski* 757. — *Komik XVII stulecia* 757. — Powrót do tematyki współczesnej 758. — Melodramat 759. — *Odmęty* 759. — *Śnieżynka* 760. — Sztuki obyczajowe 760. — *Gorące serca* 761. — *Szalone pieniądze* 761. — *Las* 761. — Ostatni okres twórczości 762. — *Wilki i owce* 762. — *Panna bez posagu* 763. — *Talenty i wielbiciele* 764. — *Grzesznicy bez winy* 764. — Cechy twórczości ostatniego okresu 765. — Kłopoty z cenzurą 765. — Dydaktyzm 765. — Metoda twórcza 766. — Ożywienie dramaturgii rosyjskiej 768. — Kontynuatorzy Ostrowskiego 768. — Aleksy Potiechin 768. — *Wodewil* 770

6. Stosunki literackie polsko-rosyjskie w latach 1843—1855 (Marian Jakóbiec)

771

Sprawa polska w publicystyce rosyjskiej 771. — Dalsze losy Mickiewicza w Rosji 773. — Recepcja polskiej prozy artystycznej i dramatu 773. — Polacy o literaturze rosyjskiej 775. — Wykłady paryskie Mickiewicza 775. — Mickiewicz o Puszkynie 776. — Odgłosy sądów Mickiewicza w Rosji 777. — Słownacki a literatura rosyjska 777. — Kraszewski jako popularyzator literatury rosyjskiej 779. — Rola Michała Grabowskiego 779. — Dalsza akcja Piotra Dubrowskiego 780. — Recepcja pisarzy rosyjskich w Polsce 780

Spis ilustracji

782